

A FÖLDRAJZI NEVEK TÖRTÉNETI RÉTEGZŐDÉSÉRŐL

Írta: INCZEFI GÉZA

Valamely területi egység földrajzi neveit a névalkotás módjai tekintetében a névalkotó eszközök (szókincs, képzők) felhasználásának ökonómiája jellemzi [1], ez más szóval azt jelenti, hogy a névadás viszonylag szűk nyelvi keretek között mozog: a termékeny névalkotó köznevek és a hatékony képzők száma igen alacsony. Ha azonban valamely vidék névkincsének történeti rétegződését vizsgáljuk, akkor arra a megállapításra jutunk, hogy az igen gazdag, széles skálájú, több évszázad névadásának emlékeit őrzi. A szakirodalomban erre csupán annyi utalást szoktunk találni, hogy a határnevek között olykor régiek is találhatók [2], ez azonban azt is jelenti, hogy zömükben újabb alakulatok, sőt mintegy a szemünk előtt is keletkezhetnek újabb nevek. Tehát sok száz éves időszakra is kiterjedhet valamely vidék névkincse. Természetesen a régi nevek általában csak kisszámúak, az újabban keletkezettek a gyakoriak, mert csak kevés határnév maradt fenn sokáig, illetőleg a vidék történetének alakulásától függ a vidék neveinek történeti rétegződésében észlelhető arány: amely vidék kevesebb népmozgalommal járó történeti esemény színhelye volt, ott nagyobb számú és régebbi korra is kiterjedő történeti névvel számolhatunk. Ezzel szemben a sok pusztulást megért vidékeken csak nagyon kevés régi földrajzi név marad fenn, mert a népmozgalmak idején az őslakosság és a telepesek között a nagy pusztulás miatt csak laza érintkezés lehetett. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a háború által kevésbé sújtott vidékeken teljes egészében fennmarad a névállomány, hiszen a földrajzi nevek (különösen a határrésznevek) is állandóan változnak, mint a nyelv más elemei: új nevek keletkeznek, és régiek halnak ki, de néhány név mindig fennmaradhat régebbi időből.

Az egyes koroknak jellemző névadási módja van, ezért az olyan vidékek névállományának, amelyek sok régi nevet őriznek meg az újak mellett, a változatosság a jellemzője. Azonban gyakran csak a sokféleséget tudjuk megállapítani, de a változatosságot okozó sok névtípust egyelőre nem mind tudjuk időhöz kötni. Majd a további kutatás fogja bővíteni ismereteinket e téren.

A mondottakból következik, hogy a nemrég települt községek határának neveit a viszonylagos egyrétűség, a homogenitás jellemzi, mert nevei rövid idő lefolyása alatt keletkeznek. Ezt a homogenitást csak az bonthatja meg, ha (áttelepülés esetén) régi településhelyük neveiből néhányat névátvitellel az új lakóhelyük határában is meghonosítanak. Ilyen egysíkú névanyag jellemzi például a Szeged melletti Sándorfalva határát. A község csak az 1879-i árvíz után települt árvízkárosultakból. Teljesen szabályos, derékszögben szaladó utcái a mérnöki tervezés jelei. A település határának földrajzi nevei kevés kivétellel a *személynév* + *hegy* típusból (pl. Gémeshegy, Róvóhegy, Frankhegy), tehát a település korabeli birtokviszonyokat rögzítő nevekből tevődnek össze. Ezek különben a homokos talajon a XVIII. századtól kezdve telepített szőlők emlékei e vidéken. Csak ahogy (a községtől távo-

lodva) a Fehértóhoz érünk, ott válnak többrétűvé a nevek, mert a tó környékén folyamatos volt az emberi élet, a nagy vizet sokan felkeresték, mert élelmet nyújtott halászsoknak, pákászsoknak, madarászsoknak stb. Ez egyben felveti azt a kérdést is, hogy kik a névadói a település körüli földeknek, határrészeknek. A névtudományban általános az a vélemény, hogy a neveket a szomszédos, környező lakosság adja. Ez azonban csak a településnevekre érvényes, mert a faluk körüli határ elnevezése leginkább a birtokló település lakosságának érdeke; távolabbi vidék lakossága gyakran nem is ismeri őket. Ez természetesen nem vonatkozik a jelentősebb földrajzi alakulatokra (vízfolyásokra, dombokra). A határrészek névadásában a fenti tétel úgy módosul, hogy nem maga a tulajdonos a föld elnevezője, hanem a település lakossága, tehát az ott élő közösség.

Valamely vidék neveinek történeti rétegződését leginkább típusvizsgálattal lehet meghatározni, máskor pedig a nevek jelentéstartalmának elemzése segít a kor meghatározásban. Azonban mindenképpen sok helytörténeti ismeret is szükséges e munkához. A nevek korát meghatározó kritériumok két fő csoportját különböztethetjük meg: *formaiak* és *tartalmiak*. Formaiak a grammatikai és típustörténeti kritériumok, tartalmiak a szótörténeti, településtörténeti, gazdaságtörténeti, politikai történeti és más kritériumok.

A nyelvtudomány felderítette kihalt képzőinek eleven korát; ennek segítségével megállapíthatjuk az ilyen képzőkkel alkotott földrajzi nevek idejét. Egyes esetekben szótörténeti kritériumok nyújtanak segítséget a nevek korának meghatározásában. A levéltári iratokból megállapíthatjuk néhány szó kihalásának, valamint a helyébe lépő új szó elterjedésének idejét (pl. a *szállás* helyébe lépő *tanya* szóét), és ebből megismerhetjük a név korát. A nevek gyakran megőriznek olyan személyneveket, amelyek már kihaltak a vidéken, de a régi névjegyzékekből a családok ittletének ideje (és vele a földrajzi név keletkezésének kora) néha meghatározható. Az idegen eredetű családneveknek akkor van kormeghatározó értékük, ha a vidék telepítésének folyamatába beleilleszthetők. A névtudomány alapvető megállapítása, hogy az egyes névtípusok csak bizonyos korban élnek [3], és így e típusok korhoz rögzíthetők. Az eseménynevek egy részének korát akkor lehet meghatározni, ha a jelölt eseményt a helytörténet vagy a néphagyomány számontartja. A névadás indítéka gyakran az ember foglalkozása. A különböző korok gazdálkodásának sajátos nyelvezte alapján is lehet néha a név keletkezésének korára következtetni, de azon létesítmények (épületek, hidak, töltések stb.) neveinek kora sem kétséges, amelyek építésének idejét a lakosság ismeri.

Azt a célt tűztem magam elé, hogy az imént bemutatott elvi keretben egy vidék viszonylag teljes névgyűjteményének kronológiáját bemutassam, és ezzel e vidék névanyagának történeti rétegződéséből származó sajátosságát feltárjam. A teljes névanyagból természetesen csak azokat a neveket tárgyalhatom, amelyek idejét egyáltalán meg lehet határozni. Ezek száma azonban elég nagy, arra minden esetre elegendő, hogy a történeti rétegződés sajátosságát egy tájegységen bemutassam. Már előjáróban megjegyzem, hogy e vizsgálatból az is megvilágosodik, hogy a nevek keletkezésének kora nagy időre terjed ki, de korok szerinti megoszlásuk nem arányos, mert a régi időt csak kevés név képviseli, újabb időből viszont sok név származik.

A bemutatott nevek Makó vidéke földrajzi neveinek névtudományi vizsgálata című kéziratos munkámból valók, saját gyűjtésem, és Makó, Óföldsé, Földsé és Maroslele települések határának élő és történeti nevei. Először a kormeghatározás különféle módjaiból adódó különféle típusokat mutatom be, majd az időrendbe

szedett nevek századok szerinti áttekintésével szemléltetem a vidék neveinek kronológiai megoszlását.

a) *Formai kritériumok.* A névalkotás formáinak (képzőknek, az összetétel módjainak stb.) névalkotásra való felhasználása korok szerint változik, ez teszi lehetővé a nevek rétegződésének felderítését. Azonban a formai kritériumok száma egyelőre csak kevés [4], és egy kisebb területen csak kevés névre alkalmazható. A mi vidékünkön a *-d* képzős nevek és a puszta személynévekből alakult földrajzi nevek kormeghatározásánál gondolhatunk formai kritériumokra.

A *-d* képzővel alkotott nevek a XIV. század előtti időben keletkeztek [5], bár olykor analógiásan is járulhattak a nevekhez későbbi időben. Azonban e vidéken olyan kis számban van e típus képviselve, hogy analógiás hatásra kevésbé gondolhatunk. Gyűjteményünkben mindössze három *-d* képzővel alkotott nevünk van: *Kisfalud*, *Kövesd*, *Férged*. *Kisfalud* nevünkben a *-d* képző kormeghatároló értéke nem nagy, mert e névről már a képző kihalása előtti időből, 1247-ből van okleveles adatunk [*Kysfalw*, 6]. Azonban ezen nincsen *-d* képző, de a rá következő — mindössze 9 év múlva előforduló — adat már *-d* képzős [1256: *Kysfalud*, 7]. Utána váltakoznak a képzős és képző nélküli adatok. Az utolsó 1337-ből való [8], mert e kis település a XIV. század közepe körüli időben elpusztult, illetőleg összeolvadt Szentlőrincsel [9]. A *-d* képzőnek a földrajzi neveken való megléte és hiánya gyakori jelenség, és a képző eleven korából való adatokon csak az lehet a magyarázata, hogy egymás mellett élnek variánsként, mert még nincsen a neveknek lezárt alakja, és becéző formában vagy becézés nélkül élnek a nevek. A kicsinyítő képzős nevek különben más nyelvekben is általánosak, például a franciában, németben [10], a szláv nyelvekben [11]. Ezért nem kell e variánsok kialakulását az írnokok pontatlan feljegyzésének tulajdonítani. *Kövesd* nevünkről csak a XVIII. századból van írásos emlékün, de fontos halászóvíz volt, amelyet bérbeadtak. A név meglehetősen nagy névcsalád alapjául szolgál: *Kövesdér*, *Kövesdfokja*, *Kövesdörvénye*, *Kiskövesdere*, *Nagykövesdere*, ezt pedig a vízér fontosságának és ebből következően hosszú élete bizonyítékának tekinthetjük. De bizonyára csak az alpnév való ilyen régi időből, a differenciált nevek csak későbbi alakulatok lehetnek. A harmadik *-d* képzős nevünk, *Férged* egykori településnév, amelyről első adatunk csak 1450-ből való, de minden későbbi adata is egészen a XVIII. századig *-d* képzős [12]. A vidék fontos települése volt, ezért talán nem tévedünk, ha korát a *-d* képző eleven korára, a XIV. század előtti időre tesszük.

A földrajzi nevek alkotói lehetnek *személynévek*, amelyek egymagukban vagy köznévvvel együtt jelölnek valamely területet. A *puszta személynéből* keletkezett földrajzi neveket a hazai és a külföldi szakirodalom egyaránt jellegzetes magyar névadás eredményének tartja [13]. Abban a tekintetben azonban már eltér a magyar kutatók véleménye, hogy ezzel a névadással ma is alkotunk-e neveket, vagy csak régen, a XIII. század előtti időben volt eleven névalkotási mód. Szeged vidékéről szóló dolgozatomban [14] SZABÓ T. ATTILA felfogását [15] tartottam elfogadhatónak, mert ebbe a típusba sorolható nevek közül többet is újabb keletkezésűnek kellett minősítenem. E vidék neveinek áttekintése is megerősít ebben a véleményben, sőt újabb bizonyítékot is tartalmaz e kérdésről. Az ide tartozó neveken azt vizsgálom, hogy rövidülés eredményei-e, vagy eredetileg is rövidek voltak. Olyan példákat kell kiválasztani erre a célra, amelyek keletkezésének kora megállapítható.

Először néhány olyan példát mutatok be, amelyekben a név rövidülése megállapítható. *Ágoston* nevünk az *Ágostonhalom* teljesebb névből rövidült, és nincsen kétségünk abban a tekintetben, hogy mindkét név azonos helyet jelölt, egy domborulatot Makó határában. E név rövidülése ezenkívül úgy is végbement, hogy az elő-

tag maradt el, tehát *Halom* alakúvá lett, amelyhez az újabban szokásos *-dülő* utótag járult: *Halomdülő*. Megrövidült *Borsos* nevünk a *Borsosere* összetételből. Mindkét név ugyanazt a vízeret jelölte. *Gospodi* a XIX. század elején rövidült *Gospodisziget*-ből, de csak alkalmi rövidülés lehet, mert a teljesebb alak is továbbélt. *Kollát* nevünk pusztaszemélynévből keletkezett, de ugyanazt a területet *Kollátrétje* néven is nevezték. Ki lehet mutatni, hogy ez az eredeti alak, és ebből rövidült a *Kollát* név. *Makó* nevünk 1450 és 1486 közötti időben rövidült *Makófalva*-ból azért, mert a település városi rangra emelkedett. A rövidülés folyamatát ezeken kívül még több névnél is igazolni lehet.

A nevek eredeti rövid voltát legbiztosabban azoknál a neveknél tudjuk kimutatni, amelyek újabban, a XVIII. századi nagy telepítések alkalmával ide telepített nemzetiségek családneveiből keletkeztek. E nevek fejlődését a gazdag levéltári iratokban szinte évről évre nyomon követhetjük, és így esetleges rövidülésüknek, illetőleg hosszabb hangtestüknek írásos emléke is maradt volna. *Hajdova* szláv személynévből keletkezett, egy XVIII. századi telepes nevét viseli a föld. A név keletkezése körüli időből már a mai alakjában maradt fenn a levéltár irataiban, ezért biztosan a pusztaszemélynévből keletkezett földrajzi nevek kései (XVIII. századi) emlékének tekinthető. *Ardics* nevünk is a XVIII. században települt szláv lakos nevét őrzi. Mellette *Ardicsihegy*, *Ardicsiszőlő* összetételei is vannak ugyan, de ezek újabb alakulatok, tehát az egytagú név bővült differenciáció útján. *Ködmönös* csak a XIX. század első feléből került elő a lele-makai egykori uradalom birtokkimutatásából. Bizonyára csak újabban keletkezett a név, kora esetleg a XVIII. századig nyúlik vissza.

Azonban néhány pusztaszemélynévből keletkezett (és talán nem rövidült) földrajzi nevünk régi időből való. Ilyen *Lele* nevünk, amely már a XIII. században megvolt, róla 1247-ből van adatunk. *Kollát* nevünk alapját képező családnév 1470-ben és 1552-ben mutatható ki a mi területünkön. *Gencs*-re az 1557–58. évekből van először adatunk, majd újra 1735-től a mai napig előfordul. A XVI. század előtt keletkeztetett két kun eredetű nevünk: *Döböröcsök* (talán *Döböröcsökhalom* is) és *Karabuka*, amelyek elhelyezkedésükkel jól csatlakoznak a Hódmezővásárhely körüli kun nevekhez.

b) A nevek keletkezésének korát gyakran *tartalmi kritériumok* alapján lehet meghatározni. Számos név egészének vagy csak egy tagjának jelentéstartalma olyan természetű, hogy belőle a név keletkezésének korára lehet következtetni. A nevek megörökíthetik a terület történetének valamely eseményét, vagy a régi gazdálkodás és birtoklás nyelvének őrzői lehetnek. A nevek más csoportjánál a védőszentek neve igazít el kormeghatározásunkban, számos esetben pedig a többtagú földrajzi nevek olyan családnevet tartalmaznak, amely telepéseknek a neve, és a család letelepedésének ideje a névjegyzékből megállapítható. Ez utóbbi csoportot tekintjük át először.

Személynevek köznévvvel együtt is alkotnak földrajzi nevet, és a személynevek alapján is következtetni lehet a földrajzi név keletkezési korára. Az Alföldön a nagy háborúk után a kipusztult lakosság helyébe mindenünnen toboroztak telepeseket, magyarokat és más nemzetűeket egyaránt. A telepítések részben csoportos és időhöz köthető népmozgalmak, részben pedig egyéni települések voltak, de mindkettőnek a nyoma megtalálható a korabeli névjegyzékekben azáltal, hogy egy-egy új család neve bukkan fel időnként. Ha pedig a családnév első jelentkezésének idejét és a nevet tartalmazó földrajzi név legrégebbi adatát egybevetjük, akkor ebből a név keletkezésének hozzávetőleges idejét megállapíthatjuk. Mindezt azonban csak a török

háborúk utáni telepítésekre lehet alkalmazni, mert erre a vidékre vonatkozó rendszeres névjegyzékek csak a XVIII. század óta maradtak fenn a levéltárban.

A földrajzi neveket alkotó magyar családnevek közül néhány csak a XVIII. század végétől található meg a névjegyzékekben, holott az előző évtizedekből is gazdag névtáraink vannak. Ezért a velük alkotott földrajzi nevek is csak azóta keletkezettek, ilyenek: *Jakabfenék*, *Jakabrét*, *Meszesdülő*, *Sűrűtanya*, *Szappanosdülő*, *Tézsleér*, *Tézslesziget*.

A nemzetiségek csoportos településének idejét ismerjük, ebből az idegen eredetű nevet tartalmazó földrajzi név korát könnyen megállapíthatjuk a korabeli névjegyzék alapján. A XVIII. századi nagy telepítések óta keletkeztek: *Bogdány*, *Buják*, *Goszpodí*, *Görögzigetje*, *Grécziéféle*, *Jángor*, *Kúszoktanyája* és talán ezek differenciációi. A XVIII–XIX. század körüli időből való *Babályhalom* nevünk, amelynek az előtagja a XVIII–XIX. század óta itt élő család neve. Közülük jól ismeri a nép ma is *Babály Gyurká*-nak, a vidék betyárának a nevét. A *Marsihalom* *Marsi Pista* nevét őrizte meg, akit a múlt század 60-as éveiben akasztottak fel betyárdodás miatt.

Területünkön viszonylag sok, *szentek nevéből* alkotott földrajzi nevünk van, amelyek részben alapnevek (Szentlőrinc), részben differenciált nevek (Ószentlőrinc). E nevek leginkább a település temploma védőszentjének nevét őrzik (Szentlászló, Szentlőrinc, Szentmargita?, Szentmiklós), egy közülük pedig csak arra mutat, hogy egy szentnévvel jelölt közeli település birtoka volt (Kalára). A szentek nevével alkotott településnevek úgy keletkeztek, hogy a település magvát alkotó templomot régen egy védőszent tiszteletére ajánlották fel, mert a lakosság tőle várta a védelmet. A templom neve azután a köréje keletkezett település nevévé vált; ez a névdívat a XIV. század előtti időre jellemző [16]. Neveink *Kalára* kivételével a magyar nyelvterület legelterjedtebb szentnevei, belőlük országszerte számos földrajzi név alakult. *Szentlászló*, *Szentmargita*, *Szentlőrinc* és *Szentmiklós* azonos kor kultuszának emlékei, amelyeket a fenntartó nép jól ismert, és gyakran választotta őket különféle intézmények (céhek) védőszentjéül is a környéken. *Szentlászló* a szegedi gombkötők és mészárosok, *Szentlőrinc* a tímárok védőszentje [17], *Szentmiklós* a vizenjárók patrónusa, *Szentmargit* napját Tápén régen népi szokással ünnepelték [18]. Ezzel szemben *Szentkalára* kultusza nem lehetett olyan általános, mint a többi. Talán ezzel magyarázható, hogy nincsen olyan adatunk, amelyeken a *szent* előtag a néven volna. Ugyanezt tapasztaltam *Ányás* nevéénél; ennek a XI. századig visszanyúló adatai között nincsen *szent* jelzős alak [19]. Az sincs azonban kizárva, hogy téves BOROVSKYNAK az a megállapítása, hogy *Klárafalva* neve temploma védőszentjének nevét viseli [20]. Ilyen szentnevet számon tart ugyan az egyház, de a magyar nyelvterületen sincsen *Szentklára* településnév [21], holott a legritkább szentnevek is előfordulnak települések nevéként, mint például *Szentbibor*, *Szentborbás*, *Szentkozma* stb. Sőt a *Klára* keresztnév is nagyon ritka helynévben, köznévvé összetéve is csak egy réginek látszó településnévben (néhány major és egy fürdőhely nevét figyelmen kívül hagyva; 22) található. Azonban *Klárafalva* így is régi név, mert már 1488-ból van róla adatunk, és a *-falva* utótagú neveket szakirodalmunk a XIII. század utáni időből valónak tartja [23]. A mi Kaláránk nem azonos Klárafalvával, hanem a falu-nak a Maroson túli birtoka volt csupán. Azonban névadása bizonyára azonos korú a faluéval, mert a régi települések e vidéken a folyón túli területet is korán birtokukba vették, hogy ezzel a halászatot, legeltetést és az átkelést a Tiszán biztosítsák. Ennek nyoma van a névadásban is. *Tápé* község Tiszán túli birtoka a *Tápairét*, *Álgyő* (a régi *Győ*) falué a *Gyevirét*, a kihalt *Fark* falu birtoka volt a *Farkirét*,

Kovázdé a Kovázdíré. Az Anonymus említette Curtueltou a Tiszán túli Körvtélyes halastava volt [24].

A telepítések nyelvi emlékei. A telepítések legrégibb nyoma *Landor* nevünk, amely — mint közismert — annak emlékét őrzi, hogy a XI. században a Dél-Alföldre telepített magyar törzsek részeivel más népelemek — dunai bolgárok — is települtek. A velük együtt települt magyar törzsekre emlékeztetnek a közeli hódmezővásárhelyi és a kevésbé ismert szegedi *Tarján* [25]. *Landor* és a szegedi *Tarján* a folyók, a hódmezővásárhelyi *Tarján* jelentős régi belvíz melletti földháton található, és e nevek összefüggése nyilvánvaló.

1682-ben a törökök Makót feldúlták, a környéken fekvő kis települések pedig jóval előtte már elpusztultak. A törökök kiűzése után nagyarányú telepítés kezdődött, és e népmozgalmak nyoma maradt a földrajzi nevek szókincsében. A betelepülők által elfoglalt földet az *ülés*, *fogás*, *osztás* köznevekkel jelölték, és ezeket használták fel a névadásban is: *Újfogás*, *Újosztás*, *Legújabbosztás*, *Újülés*. E nevek a XVIII. és a XIX. század fordulója körüli időből valók. Ma már kihaltak e nevek, csak a levéltári iratok őrizték meg őket. Az *ülés* köznévként és névalkotóként is már régen kihalt, de a *fogás* és *osztás* is elavult, mert ennek a fogalomnak a jelölésére a *juttatás* (*juttatott föld*) szó terjedt el a hivatalok útján. Ezzel jelölték a fel szabadulás után az osztott földeket.

A törökök kiűzése után 1740 körül a Nyírségből meg bizonyára a régi Észak-Magyarországról, a Felvidékről nagyobb számban telepítettek lakosságot Makóra, annak környékére, és ennek emléke a földrajzi nevekben fennmaradt. A telepéseket a lakosság *oroszoknak* nevezte, mert bizonyára *kisoroszoszok* (akkori nevükön rutének) is nagy számban lehettek közöttük. A XVIII. század közepe táján keletkezhetett *Orosztemető* nevünk, bár róla csak 1819-ből van levéltári adatunk. Csoportosan települtek be a városba a XVIII. században, ezért több utcát, intézményt neveztek el róluk: *Kisoroszosz ucca*, *Nagyoroszosz ucca*, *Oroszosz ucca*, iskolájuk neve *Oroszosz iskola* volt.

A vízszabályozás nyelvi emlékei. A Tisza és a Maros folyók szabályozása a vidéken nagy változást okozott, és ez a földrajzi névadásban is nyomot hagyott: a vízszabályozás fogalmi körébe tartozó nevek keletkeztek. A terület fő folyójának, a Marosnak a szabályozását ugyan már a XVIII. században tervbe vették, kisebb kiigazítást végeztek is, de a végleges szabályozás csak 1858 körül valósult meg [26]. Ezért a vízszabályozás fogalmi körébe tartozó nevek keletkezését elég pontosan meghatározhatjuk, a XVIII. század második felétől a múlt század közepéig keletkeztek. A Maros éles kanyarait elzárták, és ezekben a medrekben megállt a víz folyása. Ez a szemlélet az indítéka a névadásnak a *Döglöttmaros*, *Dögmaros*, *Holtmaros* neveknél. Az új meder neve ekkor *Újmaros* lesz, a régié *Ómaros*. A kanyarok átvágásakor két meder is volt tehát. Amelyik a településhez közel feküdt, az volt az *Innensómaros*. Ezen a néven említik a Nagymaroson innen elnyúló keskeny Maroságot is. Az értelemszerűen várható *Túlsoómaros* név nem került elő, talán nem is keletkezett, mert nem tartozott a település birtokához. A nagy kanyarok átvágásakor keletkezett a *Deszkiátvágás* név. A folyók szabályozása után, a századforduló körül csatornázzák a vidéket, ekkor keletkezik a *Csorgó* név, amely a békéssámsóni főcsatorna népi neve. A differenciált nevek is ebből az időből valók. A vízszabályozással egyidőben hatalmas töltésrendszer épült a Maros mindkét partjára, és ennek az emléke több *töltés* utótagú nevünk (*Csíkésitöltés*, *Kákásitöltés*, *Karika-töltés*, *Lúdváritöltés*, *Zugolyitöltés*). A víz újabb szabályozása előtti időben is volt néhány töltés a területen, ennek emlékei a *Régitöltés*, *Réitöltés*, *Keresztöltés* neveink. Ezek a XVIII. század második feléből valók.

A gazdaság- és birtoklástörténeti nevek keletkezési idejük szókinszét tükrözik. A török háborúk alatt a Makó körüli sok régi település elpusztult, és földjük a város határát nagyra növesztette akár csak más alföldi városét [27]. A város körül voltak a belső legelők valahol a *Honvéd* városrész, *Cigánybécs*, *Kisörzető*, *Kenyérváró*, *Ménészjárás* tájékán. Ennek emléke, hogy e nevek közül több az állattartás köréből való ebben az övezetben. A belső legelő és a szántók határát nagyjában az *Ugarszél* nevünk jelöli. Távobabb volt a szántóföldek övezete, amelyen háromnyomásos gazdálkodás folyt a *nyomás*, *ugar* utótagú nevek tanúsága szerint (*Külsőnyomás*, *Csordanyomás*; *Ugar*, *Régiugarok*, *Rákosiugar*, *Igásiugar*). Ezek közel a Csörgőig és északra is meghosszabbított vonaláig terjedtek. Ezen kívül volt a külső legelő, amelyen szilaj állattartás folyt. A földművelő és a pásztorkodó ember létesítette a szállásokat, tanyákat, mint az *Igásiszállások*, *Szállások*, *Dáliszállás*, *Rákositanya* [29]. A város határának növekedése és tagolódása a török hódoltság vége óta alakult ki, tehát e tárgykör földrajzi nevei a XVIII–XIX. század körül keletkeztek.

1719-ben a terület nagy részét a király a csanádi püspökségnek adományozta. A földesúri jogokat gyakorló püspökök birtoklásukat a terület földrajzi neveivel is kifejezték, ezért néhány név elé a *püspök* meghatározó elemet tették: *Püspökmakó*, *Püspöklele*, *Püspökugar*, *Püspökrét*. Ezek közül azonban csak a *Püspöklele* terjedt el, és a település hivatalos neve volt 1945-ig. A püspöki uradalom a nagybirtok szűkítésére különféle építményeket létesített, és néhánynak a neve földrajzi névvé vált, ezek *Csöszház*, *Fehérház*, *Nagygöré*. Keletkezésük idejét a XVIII. század vége és a XIX. század eleje közötti időre tehetjük.

c) *Egyéb kormeghatározó kritériumok.* Neveink egy csoportjának korát sem formai, sem tartalmi kritériumok alapján nem lehet meghatározni, mert sem a névalkotás módja, sem a név jelentéstartalma nem nyújt segítséget keletkezési idejük megállapításához. Azonban ezek egy része se meghatározhatatlan, mert az újabbak, a 70–80 éve keletkezettek idejét az élő néphagyomány számotartja. De ide soroljuk azokat a neveket is, amelyek korának meghatározására csak annyi fogódzónk van, hogy róluk okleveles (levéltári) adat maradt fenn. Ezek helytörténeti szempontú mérlegelése néha pontosabb meghatározást is eredményezhet.

Neveink egy csoportjáról levéltári (okleveles) adatok maradtak fenn. Azonban a név első írásos feljegyzésénél régebbi is lehet, hiszen csak a véletlenül múlik, hogy valamely nevet mikor jegyezték fel, és melyik feljegyzés maradt fenn. Az írásos adat mindenesetre a név meglétének hiteles bizonyítéka, és támpontul szolgálhat arra, hogy más megfontolások alapján olykor előbbi létre is következtessünk. Ezek azonban legtöbbször csak feltevések maradnak. Ha valamely régi névnek az okleveles adatnál korábbi meglétére nézve semmi más támpontunk nincs, akkor e dolgozat végén közölt kronológiánkban szükségből az oklevél kelte szerinti helyre soroljuk nevünket, de külön jellel (o = okleveles adat) jelöljük.

A névről szóló utolsó adat kormeghatározó értéke viszont nagyobb, mert feltehetjük, hogy utolsó adatolása körüli időben halt ki a név. Ezt arra alapítjuk, hogy a név a nagyszámú levéltári iratokból (a falu határának leírása, végrendeletek stb.) előkerült volna később is, ha még élt volna. Ebben a fejezetben nem tárgyaljuk azokat a régi adatolt neveket, amelyeket valamely korhatároló kritérium alapján (pl. a szentek neveit) már máshol bemutattunk.

Az 1247-ből származó oklevél említi a *Velnök*, *Tömpös*, *Szárazér* neveket. *Velnök* még a honfoglalás előtti szláv lakosság települése volt, és nevét a honfoglaló magyarság is átvette. Ezért a név jóval korábbi első okleveles adatánál, a honfoglalás előtti időből való. Később a magyarság ajkán differenciálódik a név *Al-* és *Felvelnök*-re az 1256-ból való adatok szerint a két közeleső települést jelölve, de

a differenciálatlan *Velnök* is továbbél még 1488-ig. *Felvelnök* 1299-ben halt ki, amikor *Makófalva* névvel jelölték a települést. *Szárazér* nevünkről 1247-ből való az első adatunk, de feltehetjük, hogy jóval korábban — az első században is — megvolt ennek a régen jelentős víznek a neve. *Tömpös* falu neve 1247-től a mai napig fennmaradt határrész nevéként. Első okleveles említésénél régebbi meglétét nem lehet igazolni. Néhány évvel későbből a faluhoz tartozó sziget neve is fennmaradt: *Tömpösisziget* (1256). A régi falukhoz tartozó vizeket, szigeteket a falut megszálló lakosság egyidőben birtokba vette, ezért *Tömpös* falu nevével egyidős lehet. Az 1256-ból való oklevélben a *Balogkereke* név található még. A kihalt *kerek* 'erdő' szó élettartama adhatna a név koráról közelebbi felvilágosítást, azonban szótáraink csak vele alkotott földrajzi neveket közölnek jóformán, abból pedig a köznév élettartamát nem lehet megállapítani, hiszen a földrajzi nevekben fennmaradnak kihalt köznevek is. Ugyanabban az oklevélben (1256) fordul elő a *Köztelek* és *Malomszög* név, de korábbi meglétét bizonyító adatunk nincs. 1299-ből való az első adatunk *Makófalva*-ról, a későbbi *Makó*-ról. Az oklevél a nevet születése pillanatában örököltette meg, amikor még a régi név (*Felvelnök*) és az új egymás mellett éltek. A település természetesen ennél régebbi, mert a területén népvándorlaskori és Árpád-kori leletek kerültek elő. Ezt a Maros kanyarában fekvő kiváló településhelyet a magyarság a honfoglalás után nemsokára megszállhatta.

Csak 1331-ből maradt fenn *Batida* neve, és nem is tarthatjuk nagyon réGINEK, hiszen a Marostól távol, belvizek melletti hátsó részen települt falu volt, amely már nem helyezkedhetett el a Maros mellé, mert ott már egymást érték ekkorra a települések. A helység fekvésének is van korhatároló értéke, bár a Makó körüli terület nem volt síványhomok, mint Szeged környéke, hanem vízjárta rétek, legelők vették körül, ahol korai települések keletkezését sem tartjuk lehetetlennek. 1337-ből maradt fenn a Makót átszelő *Fok* vízerünk, egy Makó környéki *Eresztvény* nevű erdő, és ugyanaból az évből való *Vásárhelymakó*. 1360-ból pedig *Vásárosfalva* ismeretes. Korábbi meglétüket feltételezhetjük, de ezt igazolni nem lehet. Egy 1337-ből való oklevél őrizte meg *Beltömpös* (másképpen *Nagytömpös*) nevét. Ez az adat azért becses számunkra, mert belőle arra lehet következtetni, hogy *Tömpös* nemcsak maga volt jelentős település, hanem a kirajzott lakosság az egyidőből fennmaradt *Szentmiklóstömpöse* mellett már *Kistömpös* nevű falut is megalapította, holott arról csak 1508-ból való az első írásos emlékün. Tehát 1247, a *Tömpös*ről szóló első adat és 1337 közötti időben differenciálódott a név. Egyidőben pedig a *Tömpös* neve is *Nagytömpös*sé vált, hogy ellentét párt alkosson. Ugyanerre az időre tehetjük az összefoglaló *Kéttömpös* nevet (hiszen mindkét falunak meg kellett lennie már ekkorra), holott első okleveles adata kissé későbbi, csak 1344-ből való.

Földeák nevünk előtagja a *Fil* ~ *Fül* csonkítással keletkezett becenév, amely a XIII—XIV. században élt [28]. A földrajzi névről első adatunk 1406-ból való, de feltételezhetjük, hogy már az előző századokban is megvolt a név. Ezen a helyen mindenesetre már régebben is lehetett település valamilyen néven, mert a régi *Szárazér* partja emberi településre nagyon alkalmas volt. Az ásatások ennek bizonyítékai, mert a falu területén népvándorlaskori és korai Árpád-kori leletek kerültek elő [30]. *Csókás* (1456), *Igás* (1508), *Rákos* (1530) neveink korának meghatározásához kevés támpontunk van. *Csókás* a Marostól távoli település volt, *Igás* területén fennmaradt templomrom sem régebbi első adatánál. *Rákos* helyén levő épületrom is csak XVI. századi lehet. *Dálegyház* nevünknek első okleveles emléke 1555-ből való, azonban a területén nagy számban előkerülő korai Árpád-kori leletek, a név gazdag családja bizonyossá teszik, hogy legalább a XIII. századig visszanyúl

a falu története. Településhelye is megerősít ebben, mert egy vízerekkel átszött, magas partos részen feküdt, amelyet már korán benépesíthettek.

A XVII. századból alig van okleveles emlékünknél, és az Országos Levéltár gyűjteményéből is csak keveset szerezhettem. A XVIII. század második felétől gazdag levéltári anyag van ugyan, de a hiányzó másfél század miatt e század anyaga a nevek keletkezésére nézve nem nyújt segítséget, hiszen már előzőleg, a hiányzó másfél század alatt is lehettek róla adatok. Ezért a XVIII. századi levéltári iratokban először jelentkező nevek keletkezési korára csak más kritériumok alapján következtethetünk. Ezzel szemben a XIX. században először előforduló neveket bizonyos óvatossággal ebben a korban keletkezetteknek tekinthetem. A XVIII. század gazdagabb irattárának különféle kimutatásaiban, birtokügyekről szóló irataiban feltehetően előkerült volna a név, ha meglelt volna már akkor. Mégis a kormegállapítás sok megfontolást igényel, és a név első előfordulásán kívül lehetőleg más fogódzót is kerestem. Azonban a nevek kis számának kormeghatározását lehetett csak elvégezni.

A XIX. század első negyedében keletkeztek *Bivaloskert* (1808), *Dálímajorság* (1839), *Itató* (1805) neveink, amelyek annak az emlékei, hogy az uradalom akkor alapította gazdasági létesítményeit. Az uradalom földjeiből bérelt terület az 1808-ból fennmaradt *Mészárszékárendások kaszálója*, amely a vágómarhák ellátását biztosította. Más bérlemények nyomorúságos viszonyainak emléke *Halesz* (1827) és a *Hatrongyos*. A Maroson 1829 körül fahídat építettek, ez volt a *Nagyhíd*, amely a régebbi *Makairév* helyén épült.

Hagyományon alapuló kormeghatározások. Neveink egy csoportja a levéltár irataiban nem fordul elő, mert újabb keletű, csak a századforduló óta keletkeztek. Ezek korának meghatározásában a levéltár negatív vallomása mellett adatközlőim visszaemlékezései segítettek. A század elején keletkezett építmények, létesítmények nevei: *Bakacsárda*, *Dezsőmajor*, *Csányirampa*, *Hoppmegálljcsárda*. A föld bérlőinek nevéből keletkezett a *Dánielféle föld* név. Közvetlenül a felszabadulás utáni időben alakult a *Ládaváros* tréfás nevünk, amellyel az uradalmi épület anyagából épített házakat jelölik. Végül az 50-es évek óta keletkeztek a termelészövetkezetek mester-séges nevei: *Béke*, *Felszabadulás*, *József Attila*, *Kossuth*, *Köztársaság*, *Úttörő*, *Vihar-sarok* tsz. Számuk ma már nagyra nőtt, de a gyűjtés lezárásakor még kis számban voltak.

A földrajzi nevek kronológiai áttekintése

A földrajzi név	Adatolása	Keletkezésének ideje
Maros	Herodotostól máig	Ősi időkre nyúlik vissza.
Velnök	1247—1488	Honfoglalás előtti szláv név.
Landor	1805-től máig	A XI. században telepített dunai bolgárok idejéből.
Szárázér	1247-től máig	Régen nagy víz volt, ezért neve már korán meglehetett.

XIII. század

Szentlászló	1256-tól máig	A védőszentek nevével való névadás a XIII. században tipikus.
Szentlőrinc	1247-től máig	” ”
Szentmargita (Margita)	1265—1329 (1746—máig)	” / ”
Szentmiklós	1337—1836	” ”
Makó(falva)	1299—máig	A név 1299-ben keletkezett, de a település régebbi, előtte <i>Felvelnök</i> a neve. Régebbre utalnak a népvándorláskori és korai Árpád-kori leletek.

XIII—XIV. század

Földeák	1332/1572—máig	Bár korai Árpád-kori leletek vannak a területén, de a XIII—XIV. sz.-ban élő becenév az alapja.
Férged	1450—1702	A -d képzője a XIV. sz. előtti időre mutat.
Kisfalud	1247—1337	” ”
Kövesd	1761—1857	Nagy névcsaládja is régisége mellett szól.

Az Árpád-kor tágabb idejében keletkezett nevek

Balogkerek	1256	A <i>kerek</i> 'erdő' régen kiveszett (o).
Batida	1331—máig	A Marostól távolabb van, így csak jóval a honfoglalás után települhetett (o).
Dál	1247/1340—máig	Korai Árpád-kori leletek.
Dálegyház	1555—1702	Korai Árpád-kori leletek.
Lele	1247/1340—máig	Népvándorláskori és korai Árpád-kori leletek
Köztelek	1256	A Marostól távol települt (o).
Malomszög	1256—1285/1572	—
Búcsúháza	1360	A -háza útótagúak régiek (o).
Kalára	1788—máig	A -falva útótagú nevek a XIII. sz. utáni időből valók. Klárafalvával egyidejű.
(Klárafalva)	(1488—máig)	Árpád-kori rom.
Tömpös	1247—máig	Árpád-kori rom. Kéttömpös (1344) tanúsága szerint már korán differenciálódott.
Nagytömpös	1563—1584	—
Kistömpös	1508—1584	” ”
Kéttömpös	1344	A differenciált nevek összefoglaló elnevezése, tehát velük egyidős (l. Nagytömpös).
Tömpösisziget	1256—1858	A XIII. sz.-ban monostor volt rajta.
Beltömpös	1337	Nagytömpös (l. ott) más neve.

XV. század

Csókás	1456—máig	A Marostól távoli település, így csak kései lehet.
Kollát (Kollátrétje)	1805/1852-ben is	A csn. a XV. és XVI. sz.-ban fordul elő.
Döböröcsök	1883	Kun eredetű név a XVI. sz. előttről.
Karabuka	1791—máig	” ”

XVI. század

Gencs	1735—máig	A csn. 1557—8 között fordul elő.
Igás	1508—máig	Templomának romja e korból (o).
Rákos	1530—máig	Épületrom, leletek e korból (o).

XVIII. század

Ardics	1787—maig	XVIII. sz.-i telepes csn.-e.
Bogdán(ér)	1776—maig	„ „
(Bogdánfok)	1759	
Buják	1763—maig	„ „
Gospodi	1808—1824	„ „
Grécziéfele	1794	„ „
Hajdova	1782—maig	„ „
Jángor	1772—maig	„ „
Kúszoktanyája	1809—19	„ „
Vetye	1803—maig	„ „
Görögszigetje	1836	XVIII. sz.-i telepes ragadványneve.
Kenyérváró	1785—maig	A törökök kiűzése utáni állattartás neve.
Kisörzető	1804	„ „
Ménészjárás	1802	„ „
Jakabfenék	1805	A csn. a XVIII. sz.-i névjegyzékekben fordul elő.
Jakabrét	1803	„ „
Tézslaér	mai név	„ „
Tézsasziget	mai név	„ „
Meszesdülő	mai név	„ „
Sűrűtanya	mai név	„ „
Szappanyosdülő	mai név	„ „
Orosztemető (Orosz,	1819	A XVIII. sz.-ban végzett telepítés emléke.
Kisorosz, Nagyorosz utca)		

XVIII—XIX. század

Döglöttmaros	1786	A XVIII. sz. közepétől a múlt század közepéig végzett vízszabályozás emléke.
(Dögmáros)		„ „
Holtmaros	1735—maig	„ „
Innensőmaros	1798	„ „
Ómaros	1848	„ „
Újmaros	1849	„ „
Csipkésítettés	1814—maig	„ „
Kákásítottés	1814—24	„ „
Deszkiátvágás	1843—maig	„ „
Karikátöltés	1802—43	„ „
Keresztöltés	mai név	„ „
Lúdváritöltés	1821	„ „
Régitöltés	1831—1857	„ „
Rétitöltés	1824—1840	„ „
Zugolyítottés	1818—1821	„ „
Igásugar	1870 k.—maig	A XVIII—XIX. sz.-i gazdálkodás emléke.
Rákosiugar	1870 k.—maig	„ „
Ugar	1790—maig	„ „
Ugarszél	1825—maig	A XVIII—XIX. sz.-i gazdálkodás emléke.
Régiugarok	1817	„ „
Újfogás	1790	A XVIII—XIX. sz.-i telepítések emléke.
Újosztás	1813—1828	„ „
Legújabbosztás	1842	„ „
Újülés	1806	„ „
Csősház	1837—1858	A püspöki uradalom gazdasági építménye
Fehérház	1791—maig	„ „
Nagyóré	1808	„ „
Püspöktele	1921—1945	E néven újra falu rangjára emelkedik a püspöki uradalomban.
Püspökmakó	1827	Az uradalom rövid életű névadása.
Püspökugar	mai név	Az uradalom megalakulása óta keletkezett név.
Püspökrét	1860	„ „
Babályhalom	1836—1864	A csn. a XVIII—XIX. sz.-i iratokban van meg.

XIX. század

Szállások	1818	Kb. 1820 előtti a név, mert ekkor halt ki a szállás szó.
Szállásföldek	1795	" "
Dáliszállás	1819—20	" "
Igásiszállások	1792	" "
Városszállása	1817	" "
Belsőtanya	1839	Kb. 1820 óta terjedt el a tanya szó.
Dálitanya	1839—maig	" "
Igásitanya	1870 k.	" "
Kistanya	mai név	" "
Rákositanyák	1870 k.	" "
Roszvízitanya	mai adat	" "
Szárazéritanya	1864	" "
Várostanya	1829—1831	" "
Bivaloskert	1808—13	Az uradalom újabb létesítménye.
Itató	1805—57	" "
Mészárszékárendások		
kaszálója	1808	A XIX. sz. első negyedében bérbevett föld.
Marshalom	mai adat	Marsi Pista betyárt itt akasztották fel 1860 körül.
Nagyhid	1828	Az 1926-ig meglévő fahid neve.

XX. század

Bakacsárda	mai adat	A század elején keletkezett a lakosság viszszaemlékezése szerint.
Dezsőmajor	mai adat	" "
Csányirampa	mai adat	" "
Dánieféleld	mai adat	" "
Hoppmegálljcsárda	mai adat	A század elején keletkezett a lakosság viszszaemlékezése szerint.
Csirkésdülő	mai adat	" "
Ládaváros	mai adat	" "

Az 50-es évek óta keletkeztek: Béke, Felszabadulás, József Attila, Kossuth, Köztársaság, Úttörő Viharsarok tsz.

JEGYZETEK

- [1] INCZEFI GÉZA: MNy. LXII, 72—79.
- [2] Vö. pl. ADOLF BACH II/2, 487 §.
- [3] pl. KNEZSA Keletmagy.; BÁRCZI GÉZA, Szókincs²; A. BACH, Deutsche Namenkunde; Wegweiser zur Namenforschung, Halle (Saale) 1962.
- [4] Vö. BÁRCZI GÉZA, Szókincs² 151—62.
- [5] D. BARTHA KATALIN, Szóképzés 103; BÁRCZI GÉZA, Szókincs² 155; KERTÉSZ MANÓ: Nyr. 68, 68.
- [6] ÁUO. VII, 243; GYÖRFFY GYÖRGY I, 860.
- [7] ÁUO. VII, 429; GYÖRFFY GYÖRGY i.h.
- [8] I. GYÖRFFY GYÖRGY i.h.
- [9] BOROVSZKY SAMU, Csanád vm. tört. II, 288.
- [10] A. BACH II/1, 252 §.
- [11] PON 206—13.
- [12] L. BOROVSZKY SAMU i.m. II, 181.
- [13] L. a magyar irodalmat INCZEFI GÉZA: A szegedi Ped. Főisk. Évk. 1960, 40; a külföldi irodalomból megemlítem ADOLF BACH munkáját, II/1, 334.
- [14] INCZEFI GÉZA: a Szegedi Ped. Főisk. Évkönyve 1960, 40—43.
- [15] MNy. II, 85; MNy. XXXVI, 127—9.
- [16] KNEZSA ISTVÁN, Keletmagy. 131; BÁRCZI GÉZA, Szókincs² 154—5.
- [17] REIZNER JÁNOS, Szeged tört. III, 456, 469.
- [18] BÁLINT SÁNDOR, SzegSz.
- [19] INCZEFI GÉZA, Sövényháza földrajzi nevei. 1958.
- [20] BOROVSZKA SAMU i.m. II, 300.
- [21] Hnt. 1944.

- [22] Hnt. 1944.
 [23] KNIEZSA ISTVÁN, Keletmagy. 128—9.
 [24] INCZEFI GÉZA, Sövényháza földrajzi nevei. 1958.
 [25] SZEREMLEI, Hódmezővásárhely tört. II, 437; KNIEZSA ISTVÁN, Magyarország népei 458; MELICH JÁNOS, HonfM. 359; NÉMETH GYULA, HonfKial. 255—6.
 [26] EPERJESY KÁLMÁN, A Maros szabályozása Makónál 1754-ben. Csanádvármegyei Könyvtár 12 sz. Makó, 1927.
 [27] GESZTHELYI NAGY LÁSZLÓ, A magyar tanyarendszer kialakulása. Kecskemét 1925.
 [28] PAIS: MNY. XX1, 110-1
 [29] ERDEI FERENC, A makói tanyarendszer Nény. IV, 91, 143; Balogh: Ethn. LXX, 291—312.
 [30] BÁLINT ALAJOS, Csanád, Arad és Torontál vármegyék katasztere. Csanádvármegyei Könyvtár 37. Makó, 1941.

ОБ ИСТОРИЧЕСКИХ НАСЛОЕНИЯХ ГЕОГРАФИЧЕСКИХ НАЗВАНИЙ

Г. Инцефи

Историческое наслоение географических названий определённой территории охватывает большой отрезок времени. Однако, среди имён пограничной полосы количество старых названий незначительно, а возникшие в более новое время чаще встречаются. Наблюдаемая пропорция в историческом наслоении названий территории зависит от формирования истории края: тот край, в котором произошло меньше исторических событий, связанных демографическими движениями, там можем считаться с большим количеством исторических названий, охватывающих и более ранний период. В то же время, на территориях, подвергшихся многим испытаниям, осталось очень мало старых географических названий, потому что во время демографических движений между коренным населением и поселенцами из-за больших разрушений очень слабая связь могла возникать. Названия недавно возникших поселений очень односторонны, представлен только один тип. Раскрытие времени происхождения названий может произойти на основе критерий формы и содержания. Автор определяет время происхождения географических названий одного района (окружности города Мако) на основе разных критерий. В конце работы автор поставил материал в хронологическую таблицу по векам.

ÜBER DIE ZEITLICHE SCHICHTUNG DER ON

Von G. Inczeffi

Die zeitliche Schichtung der On irgendeiner Gegend umfasst einen grösseren Zeitabschnitt. Unter den FLN ist aber die Zahl der alten Namen nur gering, die neu entstandenen sind häufiger. Die in der zeitlichen Schichtung der Namen einer Gegend bestehende Proportion hängt von dem geschichtlichen Werdegang einer Gegend ab: eine Gegend, die der Schauplatz nur weniger mit Migration verbundenen geschichtlichen Ereignissen war, dort ist auf eine grössere Zahl des sich auf ältere Zeit erstreckenden historischen Namengutes zu rechnen. Dagegen überbleiben auf einem viele Verwüstung erlittenen Gebiete nur sehr wenige historische FLN, weil zwischen den Urwohnern und den Siedlern wegen der Verwüstung nur eine lose Berührung bestehen konnte. Die Namengebung der unlängst angesiedelten Dörfern ist nur einfach, abwechslungsarm, es ist sozusagen nur mit einem Typ zu rechnen. Die Bestimmung der Entstehungszeit der ON kann auf Grunde von formellen und inhaltlichen Kriterien ausgeführt werden. Der Verfasser bestimmt die zeitliche Schichtung der FLN einer Landschaftseinheit (der Gegend der Stadt Makó) auf Grunde von verschiedenen Kriterien. Am Ende des Aufsatzes fasst der Verfasser das Namengut in eine kronologische Tabelle nach Jahrhunderten zusammen.